

4. Столяр О.Б., Гнатишина Л.Л. Супрамолекулярна хімія: навч. посіб. – Тернопіль, 2019. 128 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ГУМАНІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В СТВОРЕННІ ПІДРУЧНИКА «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНОГО КОЛЕДЖУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ МУЗИКИ ІМЕНІ М. ГЛІНКИ

Бак Вікторія Федорівна

кандидат педагогічних наук, учитель біології, Бахмутський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 11 – багатoproфільний ліцей»
aro_net@ukr.net

Світ швидко змінюється, що вимагає відповідних змін від системи освіти, яка не завжди встигає адекватно відповідати на ці зміни. З одного боку зростають інтеграційні процеси в науці, а з іншого – збільшується фахова спеціалізація та накопичуються корпоративні знання в людських спільнотах. Перед фаховою освітою постає питання, які загальноосвітні науки та в якому обсязі викладати студентам. Чи потрібні природничі науки майбутнім музикантам? Безумовно, потрібні, як основа для особистого зростання та формування власного світогляду, що відповідає ноосферним тенденціям в розвитку людства та сприяє коеволюції людини та природи. Якою повинна бути природнича освіта для гуманітарних спеціальностей? З 2018 року в Музичному коледжі, відокремленому структурному підрозділі Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, з урахуванням Державного стандарту повної загальної освіти, впроваджено інтегрований курс «Природничі науки» та запропоновано підручник Природничі науки. Інтегрований природничий курс [1]. Зупинимось на головних принципах створення підручника, які дають можливість гуманізувати викладання природничих наук для майбутніх музикантів.

Навчальний матеріал в підручнику викладено *від загального до конкретного*. Пояснюються загальні закони природи, а після цього пропонується розглянути, як ці закони працюють на всіх рівнях організації Всесвіту: від атома та клітини до біосфери та Галактики. Має місце велика ступінь узагальнення матеріалу та відсутність повторів того матеріалу, який вивчався в базовій школі. Наукові теорії та закони розглядаються не як аксіоми, а як живий процес, що триває внаслідок розвитку наукової думки. Тому у студентів не з'являється відчуття, що все головне в науці вже відкрито і місця для нових наукових пошуків немає. Науковці постають живими людьми, суб'єктами процесу пізнання, який є відкритим для будь-якої людини, спроможної досягнути своєю думкою проблеми існування Всесвіту та людини. Постаті науковців викликають захоплення та бажання наслідувати їх спосіб життя.

Науковий матеріал в підручнику викладений таким чином, що він *не тисне на свідомість студентів*, а заохочує їх до співпраці з тим, хто цей матеріал викладає. В підручнику присутня особистість авторки – укладачки у вигляді таких розділів: «Знайомство»; «Діалог автора зі студентами»; «Роздуми автора». Після викладення наукової інформації студенти заохочуються до роздумів. Наукова інформація спрямовує погляд студентів як на узагальнення про світобудову, так і на власний внутрішній світ. Наукові факти, теорії, закони *суб'єктивуються*, викладаються через сучасне сприйняття та пояснення: «Навіщо це знати вам, майбутнім музикантам та митцям?». В текстах пропонується велика кількість ідеалізованих аналогій між загальними законами природи та законами моралі.

В підручнику є місце *студентам, які теж постають як суб'єкти освітньої діяльності*. Матеріал викладено у формі діалогів та розмов зі студентами, їм пропонуються питання на застосування отриманих знань у власному житті і через матеріал підручника активізується процес самопізнання студентів. Свідомість людини розглядається як частина сучасної наукової картини світу, а людина, яка здатна усвідомити закони природи та організувати свої дії відповідно до них, – як активний перетворювач дійсності. Важливе місце в підручнику займають питання свободи волі людини та її *розуміння добра та зла* з точки зору подальшого існування не тільки людства, а й біосфери в цілому.

Розглядаються *різні способи пізнання світу*, як науковий, так і мистецький, а також проводяться аналогії між ними. За висловами студентів: «В підручнику теми розкрито зрозуміло та немає диктатури думки, і ти сам розмірковуєш над тим, що прочитав, і також перед тим, як занурюватись в наукову тему, є цікаві історичні факти, чи історія відкриття».

Різноманітна наукова інформація в підручнику не постає як набір фактів, вона *об'єднана відповідями на провідні питання молодого покоління*: «Який сучасний світ навколо мене? Хто я в цьому світі? Яке моє місце в ньому?». Студенти *заохочуються до співпраці над новою редакцією підручника*, яка вийде у майбутньому, їм пропонується не тільки висловити свій погляд на те, що вже є в тексті, але й стати співавторами нових текстів підручника. Різноманітна додаткова інформація, фільми та тексти стають доступними завдяки *QR-кодам*, які наведено в підручнику.

Через підручник авторка-укладачка *взаємодіє також і з тими, хто буде в подальшому викладати курс «Природничі науки»*, пропонуються не поради, а сумісний погляд на життя в процесі викладання, наведемо приклад. «Життя швидко змінюється, з'являються нові виклики і ми навчаємося реагувати на них, але постійний виклик для кожного з нас – *залишатися людиною, бути гуманістом*. Це складно і життя завжди буде випробовувати нас, але намагаємося жити гідним людини життям та створювати такі ж умови для тих, кого навчаємо. Запам'ятаємо, що студенти *не готуються до життя, а вже живуть*, як і ми, не викладаємо предмет, а живемо в ньому, *тому пропоную*

навчати через проживання занять. На лекціях та уроках важливим є створення такого освітнього простору, в якому нормою будуть відносини співдружності або духовної спільності. Для цього необхідно, щоб юнаки та дівчата побачили в нас людину, а не тільки викладача навчального предмету. Будемо проявляти до студентів зацікавленість як до особистостей, носіїв неповторних рис та здобутків» [1, с.4].

В підручнику присутній коментар від першого викладача та читача, а як підсумок всього курсу пропонується діалог зі студентами «Любити світ». Наведемо уривок з нього. «Хід прогресу зупинити неможливо, але разом з нарощуванням його темпів, людина повинна залишатись людиною і не втрачати своїх людських якостей, серед яких важливішим є вміння любити. Все, що ми робимо заради любові, продовжує існувати та підтримувати цілісність людських спільнот; все, що в своїй основі позбавлене любові, руйнується та руйнує життя.

Майбутнє людства пов'язано не тільки з розвитком технологій, який і надалі буде прискорюватись, а із розвитком людських якостей у суспільстві, серед яких найпершою є любов. Відомий німецький письменник Герман Гессе в поемі «Сиддхартха» писав: «Любов важливіша за все на світі. Пізнати світ, пояснити його, – все це надаю великим мислителям. Для мене важливо лише одне – навчитись любити світ, не ненавидити його, не зневажати його та себе, а дивитись на нього, на себе і на всіх істот з любов'ю, з захватом та повагою».

Ми закінчили вивчати курс «Природничі науки», то залишилось вдруге поставити три світоглядні запитання, відповіді на які будуть підсумком нашого спілкування. Яке ваше уявлення про будову світу? Яке місце людини в світі? Що вам потрібно в цьому світі робити?

«Знання про світ «не приходять», – писав індійський філософ та мислитель Шрі Аурубіндо, – це ми поволі наближуємося до повного бачення світу. І чим більш охоплюючим стає це бачення, тим більше наближується світ до досконалості, якою він завжди був». Тож маю велике сподівання, що через цей курс, ваше бачення світу наблизилось до розуміння його досконалості, а тепер вас очікує тривалий процес його усвідомлення. Щиро бажаю вам в цьому успіху» [1, с. 121].

Список використаних джерел

1. Природничі науки. Інтегрований природничий курс / укладачка В. Ф. Бак. Дніпро: ТОВ «Домінанта Прінт». Всеукраїнська культурно-освітня Асоціація гуманної педагогіки. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, 2020. – 155 с.